

KOMŞUNUN EMNİYETİ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn...Ve'l-âkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn...

l'lemû eyyühe'l-ihvân... Inne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

المؤمن من أمنه الناس والمسلم من سلم
المسلمون من لسانه ويده والمهاجر من
هجر السوء والذي نفسى بيده لا يدخل
الجنة عبدًا لا يأمن جاره بوائقه

(حم. ن. ع. حب. ك. والعسكري عن أنس)

RE. 230/3 (*El-mü'minü men eminehü'n-nâsü, ve'l-müslimü men selime'l-müslimüne min lisânihî ve yedihî, ve'l-muhâciru men hecere's-sûi, ve'llezî nefsi bi-yedihî, lâ yedhulü'l-cennete abdün lâ ye'menü câruhû bevâikahû.*)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

“—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

“—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

“—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât! [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin...

a. İman ve İslâm

Bu hadis-i şerifi geçen derste de okuduk ama bu hadisin üzerinde biraz durmak lazım gelecek. Ve bunu hep beraberce ezberlemeye çalışalım. Bu ve bunun emsali birçok hadisle gelecek mü'minler hakkında. Bunlar bizim bizim can ... Zaten bir müslüman kırk tane, Peygamberimizin sözünü, hadisini ezberlese o yevm-i kıyamette ulema zümresinde hasrolunacak. Bunlar da hemen hemen ekseriyetle duyula duyula kulaklarımızda kalmıştır ve ezberlenmesi de kolaydır. İnşâallah bunları bir sıraya koyarsak, ezberlemeye de gayret ederiz.

Ahmed ibn-i Hanbel, Neseî, Ebû Ya'lâ, İbn-i Hibbân, Hâkim ve el-Askerî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹

المُؤْمِنُ مَنْ أَمِنَهُ النَّاسُ وَالْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ
المُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ وَالْمُهَاجِرُ مَنْ
هَجَرَ السُّوءَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَدْخُلُ
الْجَنَّةَ عَبْدًا لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بِوَأَيْقَهُ

(حم. ن. ع. حب. ك. والعسكري عن أنس)

RE. 230/3 (*El-mü'minü men eminehü'n-nâsü, ve'l-müslimü men selime'l-müslimûne min lisânihî ve yedihî, ve'l-muhâciru men hecere's-sûi, ve'llezî nefsi bi-yedihî, lâ yedhulü'l-cennete abdün lâ ye'menü câruhü bevâikahû.*)

(*El-mü'minü men eminehü'n-nâsü*) "Mü'min, insanların kendinden emin olduğu kimsedir. (*Ve'l-müslimü men selime'l-müslimûne min lisânihî ve yedihî*) Müslüman da müslümanların elinden ve dilinden zarar görmediği kimsedir. (*Ve'l-muhâciru men hecere's-sûi*)

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.154, no:12593; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c. II. s.264. no:510; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.357, no:7432; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.109, no;130; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.215, no:168; İbn-i Adiy, *Kâmil, fi'd-Duafâ*, c.II, s.263; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.24; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.150, no:748; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXII, s.102, no:24428.

Muhacir de fenalığı terk eden adamdır. (*Ve'llezî nefsî bi-yedihî*) Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki, (*lâ yedhulü'l-cennete abdün lâ ye'menü câruhû bevâikahû*) komşusu kendisinin eziyetinden emin olmayan kimse Cennete giremez.”

Estaizü bi'llâh:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ

(الحجرات: ١٠)

(*Inneme'l-mü'minûne ihvetün*) “Mü'minler ancak kardeşler.” (Hucurat, 49/10) ayeti-i kerime'si var ya, mü'minlerin kardeş olduğuna dair olan şu ayet-i celîleyi hemen her mü'min bilir. Fakat burada *elif-lâm* ile gelir mü'min kelimesi, yâni *el-mü'min...* Elif-lâm ile gelince her mü'min değil; yani kâmil mü'min, olgun mü'min.

Bu hadis-i şerif, bu ayet-i kerime'de geçen *el-mü'min*'in vasıflarını bize açıklıyor. Orada umumî olarak, “Mü'min mü'minin kardeşidir” dedi, geçti. Burada da Peygamberimiz SAS o mü'minin nasıl bir mü'min olduğunu bize bildiriyor.

Onun için, o mü'minlik sıfatlarını anlayabilmek için Peygamber SAS'in devrine dönmek lazım. O devrin insanların hâlini yaşamak lazım. Onların yaşadığı hâli benimsemek lazım ki onların mü'minlik sıfatlarını biz de geçirebilelim kendimize.

Bir demiri yumuşatmak, yahut kızartmak lafla olmaz. Sen ona “Yumuşa!” desen yumuşamaz. “Kız!” desen kızmaz. Onu ne zaman ateşin içerisine sokarsın, ateşin kızgınlığıyla ısınır, ateşin hâli demire geçer. Yumuşaklık da geçer, ustanın eline geçince istediği şekle çevirir onu. Fakat o yumuşaklığı elde etmek için, hâlen oraya intikal etmek lazım. Etmeden laf ile olmaz bu iş.

Herkes söyler bunu:

“–Kardeşiz. Mü’min mü’minin kardeşidir!”

Ne yapıyorsun sen? Hadi bakalım yapacağını yap, yardım et ihtiyaç sahibine! Fakir kapıda ağlar sızlar, yardım eden olmaz. Herkes hep ayrı ayrı... Bilmemiz mümkün değil.

Mekke’den Medine’ye gelen muhacir m’minlerle Medine’de yerli olarak iman eden m’minler kaynaştılar birbirlerine. Mekkeliler geldi muhacir olarıktan Medine’ye... Bak kardeşler ne yaptılar?

Burada Peygamber SAS, “Sen bununla, sen bununla, sen bununla...” diye yetmiş kadar isim var galiba... Bunları birbiriyle kardeş yaptı. İsimleri hadis kitaplarında yazılı.

Bu kardeşler ne yaptılar? Kardeşine:

“–Malım senin, mülküm senin, evim senin, her şeyim senin... Sen de bununla geineceksin, ben de... Hiç zlme! Sen Mekke’de malını bıraktın, çoluğunu çocuğunu bıraktın, dostunu ahbabını bıraktın geldin buraya... Hiç, hiç zlme, işte bunların hepsi senin!” dediler.

Şimdi bununla kıyas et kendi halimizi.

Onun için, Gazali Hazretleri mü'mini kardeşlik cihetinden üçe bölmüş:

1. Evinde çocukların var, hizmetkârın var. Onlara nasıl bakıyorsun, gözetliyorsun. Kardeşini de böyle gözetlemesi mü'minin vazifesi. Bu mertebelerin en zayıfı, en ufağı, en aşağı mertebesi.

2. Ortası: “Mülkümün yarısı senin yarısı benim. Ortağız, hiç üzülme!”

3. Âlâsı: “Mülkümün hepsi senin!” Şeriatta: “Seninki senin, benimki benim.”

Tarikatte: “Seninki senin, benimki de senin.”

Hakikatte: “Ne seninki senin, ne benimki benim; hepsi Allah'ın!” sırrının tecellisi.

Şimdi o mü'min olabilmek lafla olur mu dersin? Olur mu? Hepimiz görüyoruz bunu. Onun için, o aşk-ı ilahînin ve muhabbet-i Rasûlüllah'ın içeride yanması, kaynaması lazım.

Tencereyi ateşin üzerine koyarsan, o tencere alttan aldığı ateşle fokur fokur kaynar. Sen ona ne kadar “Kaynama!” desen de olmaz. Altındaki ateş onu kaynatacak. O ateş iman ateşi... O iman ateşi içeride seni kaynatıyorsa; muhabbet-i Rasûlüllah'ın ateşi, Allah'ın aşk ateşi seni yakıyorsa olacaksın. Yok, o ateş yoksa içeride hepsi laftan ibaret...

Allah affetsin hepimizin kusurunu... Bizi kâmilîn, halisîn kullarının arasına kabul buyursun. Onun için yine gelelim Cüneyd'in sözüne:

“–Nereden geliyorsun oğlum?”

“–Hacıdan geliyorum efendim!”

“–Çok a'lâ. Giderken tövbe yapabildin mi?

Eh! Estağfirullah. Akşam sabah boyuna diyoruz. Diyoruz ama, her şey yerinde duruyor yine... Her şey yerinde durduğu halde diyoruz.

Öyle değil. Nedamet, pişmanlık, vazgeçme. İnsan yanlış hareketlerinden ne zaman nedamet duyar ve onlardan vazgeçerse tövbekâr o zamandır.

İstersen '*Estağfiru'llah*' de istersen deme. *Estağfiru'llah* demesinin sevabı var, o başka... Demesen de sen yolunu çevirdin, doğru yola döndün mü, senin için kâfidir. Nedamet de var, pişmanlık da var. İşte bunda durabildin mi tövbekârsın. Bir kere yapabildin mi ne mutlu sana! Onun için asıl hüner tövbede durabilmek.

Şimdi bu hadisin birinci kısmını okuduk. Mü'minsen, bütün *nâs*, bütün insanlar senden emin olacak.

'*Nâs*' denince, Kur'an-ı Azimüşşan'da *nâs* kâfirlere hitap eden ayetlerdedir. Mü'minlere olan hitapta (*Yâ eyyühe'llezîne amenû*) diye geçer. Bu imanlılara hitaptır. Mü'min kâfir bütün insanlara hitap ise (*Yâ eyyühe'n-nâs*) şeklindedir.

Burada (*men eminehü'n-nâs*) diyor, bütün insanlar; mü'mini, kâfiri hepsi içinde, herkes senden emin olacak? Kimse senden mutazarrır olmayacak.

Bu duruma gelmek insanın elinde değil. İnsanın yetiştiği hale bağlı. Nasıl yetişmişiz? Gaduptur, mütekebbirdir, mağrurdur, benliği vardır, varlığı vardır, şusu vardır busu vardır... Bunlardan geçmek kolay bir şey değil. Onun için çocukları daha henüz ufak yaşlarındayken, bu hâllere alıştıırarak yetiştirmek lâzım!

Gâvurların hâlleri beğenilmez. Hiç de beğenmem de. Bazı hâllerine ise insanın özeneceği geliyor, özenmek de olmaz da. Mesela bir gâvur patron ne kadar zengin olursa olsun, çocuğunu başkasının yanına çıraklığa verirmiş; orada pişsin diye. Babanın yanında ne kadar olursa da, ‘Babamın malı..’ diyerekten bir rahatlık geliyor kendisine. ‘alışsam da olur alışmasam da. Bu mal ona da yeter bana da yeter...’ diye.

Ama gâvurun çaresine bak:

‘–Ben seni büyüttüm, gayri başının çaresine bak. İşte bak buradan al paranı... alış, kazan, ye!’

Sofraya oturduğu vakit de ağırmıyor ‘Gel bu sofradan ye!’ demiyor. ‘Kendin kazan da ye!’ diyerekten. Onu alıştıırıyor hayata... Hayata alıştıırmak için yapıyor bunu.

Fakat biz çocuklarımıza bu terbiyeyi veremiyoruz. Bizim çocuklarımız mülklerimizden dolayı, varlık içerisinde bir benlikle büyüyorlar. O benlikle büyüyüşleri de iyi bir netice vermiyor.

Bu nâsın emin oluşuna, herkesin böyle emin oluşuna şârihler demişler ki:

“–Dünyada hiç kimse hakiki mü’minden zarar görmez. Ne hayvan, ne mahlûk, ne insan...”

İnsan bir sineği bile öldürürken yüreğinin acıması lazım:

“–Bu bana zararlıdır. Hüküm de verilmiştir bunun öldürülmesine ama, Allah da yaratmıştır bu mahlûku.” diye düşünüp dünya için onu öldürmemesi lâzım!

Mü’min böyle olunca bir de müslimi tarif ediyor:

(Ve’l-müslimü men selime’l-müslimûne min lisânihîve yedihî) “Müslüman da müslümanların elinden ve dilinden zarar görmediği kimsedir.”

Bunları her müslümanın ezberlemesi lazım. Burada ikiye ayırdı: Bütün müslümanlar senin elinden ve dilinden zarar görmeyecek.

Hamdi Efendi [Muhammed Hamdi Yazır] daha ileri gitmiş:

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ

(الهمزة : ١)

(Veylün li-küllü hümezetin lümezeh) “Arkadan çekiştirmeyi, yüze karşı eğlenmeyi âdet edinen herkesin vay haline!” (Hümeze:104/1)

Gözleriyle şöyle bir bakıyor. Hani insan sevmediğine şöyle dik dik, sert sert bakar gözüyle, kaşıyla... Bunu da bunun içerisine sokmuş. Bakışlarıyla da kimseye zarar vermeyecek.

Binaen aleyh, müslümanın hiçbirisi senin ne elinden ne de dilinden zarar görmeyecek, sâlim olacak.

Muhacir kim?

(*Ve'l-muhâciru men hecere's-sûi*) “Muhacir de fenalığı terk eden adamdır.”

Muhacir de bütün fenalıkları terk edebilen adam. Yoksa buradan kalkmışsın da Mekke'ye hicret etmişsin. Orada mücavir kalmışsın. Olmaz.

Bizim büyüklerimiz, mesela İmam-ı Âzâm da mücâvereti bize layık görmemiş. “

“—Haccı bitirdin mi, dön memleketine!”

“—Niçin?”

“—Sen oraya layık değilsin. Çünkü senin içinden geçecek ufacık bir kuruntu, vesvese orada derhal defterine yazılır. Burada, yaparsan yazılır, yapmazsan yazılmaz defterine. Oradaysa içinden geçen de deftere geçer. Onun için, sen daha oraya layık değilsin. Hadi dön memleketine!” demiş.

Orada haklı.

Kötülükleri terk edeceksin. Bu kötülüklerin terki de kolay bir şey değil ha! Lafla olan bir şey değil. Şimdi alıştığımız bir sigara var. Kim bu sigaranın faydasını, lüzumunu, vücûbunu söyleyebilir? Herkes bundan müştekindir.

Keseye de zarar, aileye de zarar, cemiyete de zarar, her tarafa da zarar... Fakat şimdi gel de bırak bakalım! Önemli bir sebep olacak da hasta olacak, doktor diyecek ki:

“–Sakın içme ha! Ölürsün.”

Ölürsün dedi mi korkacak. İçmeyecek yahut azaltacak, sonra “Yavaş yavaş bırakırım!” diyecek.

Demek ki kötülüklerin bırakılması çok zor. En basiti bu. Tabi daha büyük fenalıklar var. Onlara alışılınca, onların terki de hiç mümkün olmuyor. Onun için Cenab-ı Hak, bu kötülüklerden de kurtulma çarelerini bizlere lütf u ihsan buyursun...

Şimdi bu birinci faslı evvelki derslerimizde izah ettik. Yine geçenki dersimizden kalan hadis-i şerifin devamında:

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ

عَبْدٌ لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ

(*Ve'llezî nefsî bi-yedihî, lâ y edhulü'l-cennete abdün lâ ye'menü câruhû bevâikahû.*)

(*Ve'llezî nefsî bi-yedihî*) Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki, (*lâ yedhulü'l-cennete abdün lâ ye'menü câruhû bevâikahû*) komşusu kendisinin eziyetinden, şerrinden emin olmayan kimse Cennete giremez.” buyruluyor.

Komşusu onun şerrinden emin olmadıkça, hiç kimsenin cennete girmeye hakkı yoktur, giremez! Herkes, “Bu benim komşum çok iyidir!” diyebilir mi? Buna imkân var mı? Ancak evliya olursa olur. Evliya olmadıkça birisi beğenir, birisi beğenmez. Herkese böyle iyi olabilmek kolay iş değil.

Onun için komşu haklarıyla ilgili yine Ahmed Naîm Efendi Buharî'sinde [*Tecrîd-i Sarih Tercümesi*] çok geniş tafsilat veriyor.

Komşu hakkı evvela kırktan başlar. Kırk ev sağdan, kırk ev soldan, kırk ev önden, kırk ev arkadan bir mahalle teşkil eder. Bunlar kardeştir. Komşu olmaları dolayısıyla birbirlerinin muini, zahiri, canıdır adeta. Birbirlerini korumakla da mükelleftirler.

“—Kim açtır, kim toktur, kimin neye ihtiyacı vardır?” gözetleyecek bunları.

Bunun için teşkilat yapılacaktır. Mahallenin muhtarı mıdır, büyüğü müdür, mahallesinin insanların durumunu bilecek. Muhtaç olanlara bir muhtaç listesi yapacaktır. “Şu mahallemizde şu kadar kimse muhtaç durumdadır.” Böyle lalettayin herkesin istediğine yardım etmesi doğru değil. Çünkü faraza birisine yardım edeceksiniz. O yardım eder, o yardım eder, o yardım eder o adam çok zengin olur. “Muhtaç değilim!” de demez. Çünkü para tatlı bir şey. Fakat öte tarafta hakikaten muhtaç birisi vardır, onun da hiçbir kimse yanına sokulmaz.

Onun için komşuların durumunu bilen bir adam olacak. Kimler muhtaçtır? Kimler zarurettedir? Liste halinde toplanacaktır. Toplanan yiyecek mi, içecek mi, para mı o muhtaçlara tevdi olunur. En doğrusu, en kolayı da bu olsa gerek. Maalesef bunu da becerdiğimiz yok. En basit bir şey bu.

b. Komşuya Eziyet Etmeyin!

Şimdi mü'min, hepsi bizden emin olması için Peygamber SAS'ın sözlerine dönelim. Şimdi Buhari ve Müslim'den naklen Efendimiz SAS buyurmuş ki:²

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِ
جَارَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
فَلْيُكْرِمْ صَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ

(خ.م.د.حم. عن أبي هريرة)

(Men kâne yü'minü bi'llâhi ve'l-yevmil-ahiri, felâ yü'zi cârehû; ve men kâne yü'minü bi'llâhi ve'l-yevmi'l-âhiri felyükrim dayfehû; ve men kâne yü'minü bi'llâhi ve'l-yevmi'l-âhiri felyekul hayren ev li-yeskut.)

(Men kâne yü'minu bi'llâhi ve'l-yevmi'l-âhiri felâ yü'zi cârehû.) “Allah Celle ve A'lâ'ya ve Rasûlüne ve ahiret gününe inanan, iman eden hiçbir mü'min, komşusuna eza etmesin.”

² Buhârî, *Sahîh*, c.XVIII, s.437, no:5559; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.367, no:4487; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.463, no:9968; Ebû İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.273, no:516; Avâne, *Müsned*, c.I, s.42, no:96; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.430, no:8374; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.287, no:469; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.125, no:368; Ebû Hüreyre RA'dan.

Komşuya eza imanın zıddıdır. İmanı olan, Allah'a ve ahirete inanan insan... Allah'a ve ahirete dedi miydi peygamberlere ve kitaplara iman ve diğerleri de bunların içine dâhildir. Kitaba, Allah'a ve Rasûlüne inanan insan, komşusuna eziyet etmeyecek, edemeyecek.

Bu bizim iman sıfatımızla hareketlerimiz taban tabana zıt. Kendimiz ortadayız çünkü. Ortada olduğumuz için etrafımızdaki geçindiğimiz insanlara şöyle bakarız:

“—Bizden acaba kimler emindir, kimler değildir?”

Tabii herkes kendisini bilir. Şimdi komşunun eziyet edip etmemesi başka, senin eziyet edip etmemen başka. Sen eziyet etmezsin, iyi bir insansın, kâmil insansın. Kimseye bir ihtiyacın da yok. Herkesle iyi geçinmeyi şiar edinmişsin, geçinirsin.

Fakat olur ya bu insanların tabiatları muhtelif. Bakıyorsun ki o komşu çok acuze, efendim dili berbat, eli berbat, her şeyi berbat. Seni rahatsız ediyor. Şimdi bu seni rahatsız edene karşı nasıl muamelede bulunmak lazım?

“—Rahatsız edene karşı mukabele mi yapıp da onu susturalım mı; yoksa sabr u tahammül ile onu uslandıralım mı?”

Sopayı, vurmayı, dövmeyi, kesmeyi kim olsa yapar, gücü yettikten sonra... Ama hüner o değil. Sen onu döversen, o da seni dövecek tabii... O da sana vuracak.

Onları sabr u tahammül, ilim ve hilimle mağlup edeceksin. Ve onu susturacak ve mahcup edeceksin. Onu susturup mahcup etmek ilim ve hilimle olur. Onun için sen o ezaya tahammül et! Buna alışmak lazım.

İlim nasıl taleple, teallümlle oluyorsa; mektebe gitmedikçe, hocaya gitmedikçe okumak, ilim öğrenmek nasıl mümkün olmuyorsa; hilim denilen güzel ahlâkı da tahallümlle alacaksın. Sen hilim sahipleriyle olan temasının neticesinde sana da hilim geçecek.

Yoksa sen böyle bir hilim sahibine hizmet etmeden, o hilmin nasıl olacağını öğrenmeden, “Kendi kendime ben de halim olayım!” dersin, olmaz.

Halim, sıfattır. Cenab-ı Hakk’ın sıfatıdır. (*Gafûrun halîm*) Cenab-ı Hakk’ın sıfatlarından bir sıfat. O sıfatı kesbedecek kimseleri bulacaksın, onlardan hilim öğreneceksin.

Cenab-ı Peygamber SAS devam ediyor:

(*Ve men kâne yü’minü bi’llâhi ve’l-yevmi’l-âhiri, felyükrim dayfehû*) “Allah’a ve ahirete iman eden kimse misafirine ikramda bulunsun!”

Efendimiz SAS bir gâvuru misafir edinmiş. Gâvur... Dikkat edin buna! Bir gâvuru Efendimiz SAS misafir edinmiş. Demiş ki eshabına:

“—Buna bir koyunun sütünü sağıp verin!”

Sağmışlar bir koyunun sütünü, vermişler. Gâvurun karnı doymamış:

“–Bu bana az geldi.” demiş.

Efendimiz SAS:

“–Bir daha verin!” demiş.

Yedi tane koyun sağmışlar ve içirmişler gâvura, ancak onunla doymuş. Ama gördüğü iltifattan dolayı da İman ve İslâm’la müşerref olmuş:

“–*Lâ ilâhe illa’llah, Muhammedün rasûlü’llah*” demiş ve müslüman olmuş.

Sabahleyin demiş ki Efendimiz:

“–Yine buna süt sağın ve verin!”

Bu sefer bir koyunun sütüyle doymuş.

Peygamber SAS bir gâvuru böyle misafir etmiş. O da gördüğü bu ikramdan dolayı iman etmiş.

İbrahim AS zamanında da böyle olmuştu. İbrahim AS’a bir gâvur gelmişti. İbrahim AS evvela ona iman teklif etti:

“–Gel yapma, etme; iman et! Ben gâvura ekmem vermem!” deyince, Cenâb-ı Hak tarafından vahiy geldi:

“–Ya İbrahim! Ben o gavuru doksan senedir besliyorum da sen ona bir lokma ekme vermeyi çok gördün ha!” Koştı hemen.

“–Gel gel!” dedi yakaladı bir yerde, getirdi.

“–Neden çağırıyorsun beni?” dedi o adam.

“–Rabbim böyle dedi bana...”

“–Ben de şimdi iman ettim” dedi o gavur.

İkincisi misafirine ikram etmekte. Üçüncü buyruk:

(*Ve men kâne yü'minü bi'llâhi ve'l-yevmi'l-âhiri, felyekul hayren ev li-yasmut.*) “Allah’a ve ahirete iman eden kimse ya hayır söylesin ya da sussun!”

Ya hayır söyle. Biliyorsan bir hayır söyle. Bilmiyorsan sükût et! Bugünkü manzaralarımızı şöyle bir tatbik ederseniz, bizim saatlerimiz hemen hemen boşa gidiyor. Dedikodu dediğimiz boş ve faydasız sözlerle ömrümüz tükenip gidiyor. Hayır yok çünkü.

Müslim’in ikinci bir rivayeti:

c. Komşuya İhsanda Bulunmak

Müslim, İbn-i Mâce, Ahmed ibn-i Hanbel, Taberânî ve Beyhakî, Ebû Şureyh el-Huzâî RA’dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
فَلْيُحْسِنْ إِلَى جَارِهِ

(م.ه.ه.حم.طب.ق. عن أبي شريح الخزازي)

³ Müslim, *Sahîh*, c.I, s.165, no:69; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.66, no:3662; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.49, no:102; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.192, no:501; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.68, nı:8960; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.134, no:2036; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.31, no:16417; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.286, no:468; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXI, s.397; Ebû Şureyh el-Huzâî RA’dan.

(*Ve men kâne yü'minu bi'llâhi ve'l-yevmi'l-âhiri felyuhsin ilâ cârihî*) “Kim ki Allah’a ve ahiret gününe iman ediyorsa, komşusuna iyilik etsin.”

Komşuya eziyet etmesin; bununla beraber iyilik de etsin, ihsan etsin, ikram etsin!

“—*Et-tekrâru ahsen, velev kâne yüz seksen.*” denilen bir tabir vardır. Tekrarda fayda çoktur.

Bunlar İslâm’ın adabıdır, en mühim şeyleridir. İslam’a en yakışan şey bu. Bunları müslümanlar benimsemeli. Benimsedikleri gün kurtulurlar. Müslümanın kurtuluşu bunları benimsemelerine bağlı. Müslüman ne zaman bunları benimser o zaman kurtulur. Yoksa lafla kurtulursun, dünya senin olsa kurtulamazsın.

d. İman Etmiş Olamaz!

Ahmed ibn-i Hanbel, Hâkim ve Taberânî, Ebû Hüreyre RA’dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

وَاللّٰهُ لَا يُؤْمِنُ وَاللّٰهُ لَا يُؤْمِنُ وَاللّٰهُ لَا يُؤْمِنُ

قِيلَ وَمَنْ يَا رَسُولَ اللّٰهِ

⁴ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.288, no:7865; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.53, no:21; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XXII, s.187, no:487; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.440, no:8513; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.VIII, s.308. no: 13563; Ebû Hüreyre RA’dan. Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.385, no:27206; Tayâlisî, *Müsned*, c.II, s.676, no:1437; Ebû Şüreyh el-Ensârî RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.IX, s.50, no:24885; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XXII, s.429, no:25237, 25238.

قَالَ الَّذِي لَا يَأْمَنُ جَارَهُ بَوَائِقَهُ

(حم.ك.طب. عن أبي هريرة؛ حم. عن أبي شريح الأنصاري)

(*Va'llàhi lâ yü'minü, va'llàhi lâ yü'minü, va'llàhi lâ yü'minü. Kîle: Ve men yâ rasûla'llah? Kàle: Ellezî lâ ye'menü câruhû bevâikahû.*)

(*Va'llàhi lâ yü'minü*) *Vallàhi'*deki vav kasem vavidır. Yemin vavı oluyor artık, yemin ediyor Efendimiz SAS:

“—Allah Celle ve A'lâ'ya kasem ederim, yemin ederim ki mümin değildir o, mümin olamaz.” diye üç defa söylüyor.

(*Kîle*) Şaşırdılar ve sordular: (*Ve men yâ rasûla'llah?*) “Kim bu mümin olmayan yâ Rasûlallah?” dediler.

(*Kàle*) Buyurdu ki: (*Ellezî lâ ye'menü câruhû bevâikahû*) “Komşusu onun şerrinden emin olmayan adam mü'min olamaz.”

Ne kadar mühimdir ki Rasûlüllah bunu üç kere tekrar ediyor. “Vallahi sadece “*Lâ ilâhe illa'llah, Muhammedün rasûlü'llah.*” demekle olmaz! Nasıl olacak? Ancak ne zaman senin komşun senin şerrinden emin olacak o zaman senin imanın iman olacak. Şarta bağlıyor.

Bunu da böyle hadislerle izah ettikten sonra

e. Komşusu İçin de İstemek

Müslim ve Ebû Ya'lâ, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁵

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُؤْمِنُ عَبْدٌ حَتَّىٰ

يُحِبَّ لِجَارِهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

(م.ع. عن أنس)

(*Ve'llezî nefsi bi-yedihî, lâ yü'minü abdün hattâ yuhibbe li-cârihî, mâ yuhibbu li-nefsihî*)

(*Ve'llezî nefsi bi-yedihî*) “Nefsimi yed-i kudretnde tutan Allah'a yemin olsun ki, (*lâ yüminü abdün*) bir kul mü'min olamaz, (*hattâ yuhibbe li-cârihî, mâ yuhibbu li-nefsihî*) kendisi için sevdiğini komşusu için de sevmedikçe...”

Bir insan mümin olamaz; kendisi için canı ne istiyorsa, kendisi için neler istiyorsa komşusu için de onları istemedikçe... “Benim olsun da onun olmasın!” demiyor. “Benim neyim olursa, benimkinden daha iyisi onun olsun!” diyor.

Kendisi için neler istiyor insan; rahatlık ister, huzur ister... Her şey ister. Bu istediklerini komşusu için istemedikçe yahut kardeşi için istemedikçe, o mü'min, mü'min sayılmaz. Adı mü'mindir, zuefadandır yani.

⁵ Müslim, *Sahîh*, c.I, s.159, no:65; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V, s.339, no:2967; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.50, no:24886; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXII, s.396, no:25160.

Yine buyuruyorlar ki:

Bir mahalleye bir komşu gelmiş, oturmuş. Fakat orada bir rahatsız edici adam, o adama çok eza etmiş. Yabancı birisi bir mahalleye geldi miydi, onun başına musallat olanlar çok olur. Buna da böyle musallat olmuş biri. Gelmiş Rasûlüllah'a şikâyet etmiş:

“—Ya Rasûlüllah! Ben filan mahalleye taşındım. Fakat orada filan insan beni çok ezâlandırıyor, bana çok cefalar ediyor. En yakın olan bana.”

Efendimiz SAS, Hz. Ebû Bekir'i, Hz. Ömer'i ve Hz. Ali'yi yollamış.

“—Gidin mescidin kapısına, deyin ki: ‘Kırk ev birbirleriyle komşu sayılır. Binaen aleyh komşusuna eza eden, komşusunu korkutan cennete girmeyecek. Duysunlar da kimse komşusunu rahatsız etmesin.’”

Adam bundan mütenebbih olmamış.

Sonra mağdur adama demiş ki:

“—Sen eşyalarını çıkar, sokak ortasına dök. Herkes sana sorar: ‘Sana ne oldu da bu eşyaları evin içinden çıkardın?’ Sen de dersin ki: ‘Filan komşu beni rahatsız ediyor. Onun şerrinden kaçtım. İşte artık sokakta kalacağım.’ Herkes ona bir lanet eder. Bu laneti o da duyar. Pişman olur. ‘Halkın lanetine uğruyorum. Ben bu insana bir daha eza etmeyeceğim!’ diye tövbekâr olur. Sen de bu durumdan kurtulursun.” demiş.

f. Kulun İstikâmeti

Ahmed ibn-i Hanbel ve Beyhakî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivâyet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

لَا يَسْتَقِيمُ إِيْمَانُ عَبْدٍ حَتَّى يَسْتَقِيمَ قَلْبُهُ

وَلَا يَسْتَقِيمُ قَلْبُهُ حَتَّى يَسْتَقِيمَ لِسَانُهُ

وَلَا يَدْخُلُ رَجُلٌ الْجَنَّةَ لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ

(حم . هب . عن أنس)

(*Lâ yestakîmu imânü abdin hattâ yestakîme kalbühû, ve lâ yestakîmü kalbühû hattâ yestakîme lisânühû: ve lâ yedhulü racülün el-cennete lâ ye'menü câruhû bevâikahû.*)

(*Lâ yestakîmu imânü abdin hattâ yestakîme kalbühû*) “İnsandaki iman doğru olmaz, dürüst bir iman olmaz; o adamın kalbi doğru olmadıkça.”

Bunlar imana bağlı. Kulun imanı doğru olmaz. Senin imanının ne zaman doğru olur, senden herkes o zaman emniyette olur. O emniyetin tesisi senin imanındaki doğruluğa bağlı.

⁶ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.198, no:13071; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.II, s.62, no:997; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.213, no:165; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.288; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.153, no:7793; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Bu iman da doğru olmaz. Ne zaman gönül düzelir, doğru olur gönül, Allah'tan korkar; ondan sonra o imanın müstakim olur.

Yine buyuruyor: “Dil doğru olmadıkça kalp de doğru olmaz. Yani bunların hepsi birbirine kilitlenmiş. Dil gönüle, gönül dile bağlı. İkisi birbirinin mütemmimi. Ne zaman ikisi birden düzgün olursa o zaman iman dürüst olur.”

Onu da geçen yine izah etmiştim şimdi yine tekrarlayayım:

Muharebeye girmişler. Bir tane cengâver adam muharebe etmesini de iyi biliyor. Titretiyor ortalığı, düşman ordusunu altüst ediyor. Herkes hayran olmuş “Ne güzel dövüşüyor?” diye. Rasûlüllah demiş ki “Cehennemliktir o adam.” Ooo hepsi şimdi korkuya düşmüşler. “Bu böyle cengaver ordunun içinde böyle dövüşüyor. Rasûlüllah da buna diyor ki cehennemlidir. Nasıl olur bu?” Bak imanın dil ile olan kısmıyla gönül ile olan kısmı arasında olan farkı izah etmek için söylüyorum. Adam en nihayetinde yaralanıyor. Yaralanınca yaranın acısına tahammül edemiyor, veyahut babayiğitliğine yediremiyor “nasıl yaralandım ben, nasıl aldım bu yarayı ben” diyerekten intihar ediyor.

Mü'min intihar eder mi? İntihar edenler cehennemde ebedî kalacaklar. Ayet-i kerimede:

وَمَنْ يَاقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ

جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا

(*Vemen yaktül mü'minen müteammiden feceâühü cehennemü haliden fîhâ*) “Kim bir mü'mini kasden öldürürse, cezası içinde ebedî kalacağı cehennemdir.” (Nisâ, 4/93) buyruluyor.

Ha mü'mini öldürmüşsün ha kendini öldürmüşsün. Kendini öldürmek başkasını öldürmekten daha beter. Başkası başkadır sen başkasın... Sen kendine kastediyor, intihar ediyor, öldürüyorsun demek ki Allah'ın takdirine razı olmuyorsun.

Şimdi birçok şeyler olur insanlar arasında. Paralarını, hesaplarını şaşırıp da iflas edenler olur. Yahut borçlara düşerler.

“—Öleyim de kurtulayım!” der başka çare bulamaz. İntihar eder, öldürür kendini. Ama ne kadar acı. Ebedi cehennemde kalacak. Ne şekilde kendini öldürdüyse kıyamette de azabı aynı şekilde devam ettirilecek.

g. Komşusuna Eziyet Eden

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

مَنْ أَدَى جَارَهُ فَقَدْ أَدَانِي وَمَنْ أَدَانِي فَقَدْ
أَدَى اللَّهِ وَمَنْ حَارَبَ جَارَهُ فَقَدْ حَارَبَنِي
وَمَنْ حَارَبَنِي فَقَدْ حَارَبَ اللَّهُ

(أبو الشيخ وأبو نعيم عن أنس)

⁷ *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.57, no:24927; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.219, no:2342; *Tergîb ve Terhîb*, c.III, s.241, no:3863.

(Men âzâ cârehû fekad âzânî, ve men âzânî fekad âza'llàhu; Ve men hârebe cârehû fekad hârebenî, ve men harabenî fekad hareba'llàhu.)

(Men âzâ cârehû) “Bir insan komşusuna eza ederse, ne şekilde olursa olsun, (fekad âzânî) bilsin ki o eziyeti bana etmiştir. Ona ettiği eziyet doğrudan doğruya banadır. Komşuya yapılan bir eziyet doğrudan doğruya banadır. (Ve men âzânî) Bana yapılan bir ezâ, (fekad âza'llàhu) Allah'a yapılan bir ezâ demektir.”

(Ve men hârebe cârehû fekad hârebenî) “Kim de komşusuyla dövüşürse benimle dövüşmüş olur. (Ve men harabenî fekad hareba'llàhu.) Benimle dövüşen de netice itibariyle Allah'la harb etmiş olur. Onunla dövüşen de helâk olur.”

h. Komşuya Zulmetmenin Zararı

Şunu da dinleyin!

Taberânî, Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-As RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁸

خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزَاةٍ

فَقَالَ لَا يَصْحَبُنَا الْيَوْمَ مَنْ أَدَى جَارَهُ فَقَالَ

رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَنَا بُلْتُ فِي أَصْلِ حَائِطِ

جَارِي فَقَالَ لَا تَصْحَبُنَا الْيَوْمَ

(طس . عن عبد اللّٰه بن عمرو)

(*Harace rasûlü'llah*) Rasûlüllah SAS harbe gidiyor, gazaya muharebeye... Almış askerini gidiyor. Topladı askeri bir yerde, dedi ki: (*Lâ yashabünâ el-yevm men âza cârehu*) “İçinizde eğer komşusuna eza etmiş bir adam varsa bizden ayrılınsın.” Bizden ayrılınsın. Bizimle beraber düşmanla muharebeye gelmesin o adam. (*Fekâle racülün mine'l-kavm*) O cemaatten muharebeye giden cemaatten birisi dedi ki:

(*Ene bültü fî asli hàiti cârî*) “Ya Rasûlallah! Ben bugün komşumun duvarına işedim.”

(*Fekâle: Lâ tashabne'l-yevm*) “Çekil aramızdan, gelme bugün bizimle harbe... Çünkü senin yüzünden biz harbi kaybederiz.”

Eyy! Allah bize imdad eylesin... Halbuki bu car, bizim kapımızdan dışarıya. Bir de kapımızdan içeri olan aile teşkilatımız var. Evladımız var, kızımız var, damadımız var, kardeşlerimiz var, teyzelerimiz var, dayılarımız var, amcalarımız var... Bir de bunlara karşı insanların tutumunu hesaba kat da imanımızı teraziye koy ve ölç bakalım! Kaç paralık yere gelir.

Allah affetsin cümlemizi...

i. Kıyamet Günü Komşular

Taberânî, Ukbe ibn-i Âmir RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁹

⁸ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.181, no:9479; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.311, no:13571.

Tergîb ve Terhîb, c.III, s.241, no:3864.

أَوَّلُ خَصْمَيْنِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ جَارَانِ

(طب . عن عقبه بن عامر)

(*Evvelü hasmeyni yevme'l-kıyâmeti cârâni*) Kıyamette ilk muhakeme komşular arasında olur. İlk muhakeme komşular arasındaki rahatsızlıklardan, incinmelerden, kötülüklerden olur. Onun için hareketlerimizi ona göre düzenleme imkânını Cenab-ı Hak cümlemize bağışlasın...

Bakın şimdi!

Bir adam geldi, sordu:

“—Yâ Rasûlallah! Filane bir kadın var; çok namaz kılar, çok sadaka verir, çok da oruç tutar. Yalnız şu kadar ki komşusunu ezâlandırıyor bu kadın. Bu kadar namazı var, orucu var, sadakası var ama ezâdan da geri kalmıyor komşularına, diliyle ezalandırıyor. Ne dersiniz?”

Cenab-ı Peygamber SAS cevaben: “—Onun yeri cehennemdir.” buyurdu.

Sonra diğer bir kadını tavsif ettiler. Dediler ki:

“—Bu kadının orucu azdır, namazı da azdır. Farzları kılar nafîle namazı, nafîle orucu pek azdır. Unla süttten yapılan bir şey varmış bizde

⁹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.151, no:17410; Taberânî, *Mu'cemü'l- Kebîr*, c.XVII, s.303, no:836; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.39, no:84; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.311, no:13572; Ukbe ibn-i Âmir RA'dan.

Tergîb ve Terhîb, c.III, s.241, no:3866.

bulamaç mı derler ona? Belki orada da halis sütten, koyun sütünden içine un karıştırarak bulamaç gibi bir şey yapılmış. Bundan yapıp çok dağıtır, etrafındaki insanlara. Ama hiç komşularını da rahatsız etmez. Herkesle iyi geçinir.”

Bu hilkat böyle elde olsa da çekip çıkarsan olacak bir şey ama; ne çekip çıkmak biliyor, ne de laflarla yola geliyor. Allah affetsin kusurlarımızı...

Buyuruyor ki Efendimiz SAS:

“—Kılıyor ya farzlarını, farz oruçlarını tutuyor, başka tutamıyormuş. Onun yeri cennettir.”

Allah şimdi hepimizi affetsin... Bunun arkası çok ama bu kadarını alabildim. Şimdi bir de altındaki şu hadisi okuyacağız.

j. Kâfir Müslümanın Yedi Katı Yer

Tayâlisî, Ahmed ibn-i Hanbel, Buhârî, Müslim, Tirmizî ve İbn-i Mâce, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁰

الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مَعَاءٍ وَاحِدٍ
وَالْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ

(ط. حم. خ. م. ت. ه. ه. عن ابن عمر؛ حم. والدارمي م. عن جابر؛ ض. طب. عن أنس؛

ع. أبو عوانة البغوي وابن قانع البارودي طب. عن جهجاه؛ م. حب. ه. ه. عن أبي موسى؛

وأبو عوانة طب. عن سمرة؛ حم. والدارمي ع. وأبو عوانة عن أبي سعيد؛

حم. ه. ه. عن أبي هريرة؛ طب. عن ميمونة)

RE. 230/4 (*El-mü'minü ye'külü fî miain vâhidin, ve'l-kâfiru ye'külü fî seb'ati em'âin.*)

(*El-mü'minü ye'külü fî mian vâhidin*) “Mü'min bir bağırsağıyla yer. (*Ve'l-kâfiru ye'külü fî seb'ati em'âin*) Kâfir yedi bağırsağıyla yer.”

Şimdi tabii bu hepimizin bildiği bir şey de, “Bir ile yedi nasıl olur?” deyince. Bunu izah ediyor şârihler. Bazı etibba karındaki bağırsakları yediye bölmüş. İşte kalın bağırsak, ince bağırsak

¹⁰ Buhârî, *Sahîh*, c.XVI, s.497, no:4974; Müslim, *Sahîh*, c.X, s.391, no:3839; Tirmizî, *Sünen*, c.VI, s.487, no:1740; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IX, s.467, no:3248; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.21, no:4718; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.178, no:6770; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.22, no:5626; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.167, no:1601; Ebû Avâne, *Müsned*, c.V, s.209, no:8415; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Buhârî, *Sahîh*, c.XVII, s.1, no:4978; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IX, s.465, no:3247; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.257, no:7488; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.136, no:2043; Ebû Avâne, *Müsned*, c.V, s.210, no:8424; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.X, s.394, no:3842; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.333, no:14617; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.135, no:2040; Ebû Avâne, *Müsned*, c.V, s.208, no:8408; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.X, s.394, no:3842; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IX, s.467, no:3249; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.44, no:5329; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.477, no:3174; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.VII, s.256, no:7043; Semre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIV, s.10, no:13; Hz. Meymûne RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.206, no:606; Cehcâhe el-Gıfârî RADan.

bilmem ne bağırsak filan diyerekten yediye bölmüş. Fakat, “Bu matlup değildir. Matlub olan asıl onun az yemesinin işaretidir bu. Az yediğine işarettir. Yoksa karnını tamamıyla doldurmanın ifadesi değil.” demişler.

Bir kısmı da demiş ki: “Göz şehveti, kulak şehveti, ağız burun şehveti, efendim iç şehveti, bir de açlık şehveti.”

Mü'min yalnız acıktığı vakit yer. Acıktığı vakit de açlığını teskin etmek için yer. Ötekisi işte gözü böyle nelere bakıyorsa, kulakları neleri duyuyorsa, ağız neleri istiyorsa, burnu neleri istiyorsa hepsini böyle hırsla yer. Hırsla yer, doymak bilmez. Onun için mü'min böyle değil az yer. Bunun izahını gelecek dersimize bırakalım inşallah.

Şimdi Hz. Ömer Câbir RA'ı görmüş. Bir dirhem et almış, evine götürüyormuş. Demiş ki:

“—Ne o?”

“—Ya Ömer! Çoluk çocuk et istediler de onlara et aldım.

“—Ya! Sen böyle çoluk çocuğunun arzusuna böyle et alıp gidiyorsun...” diye tekrar tekrar söylemiş.

Adam o kadar pişman olmuş ki;

“—Keşke o para benim elimden düşseydi de bu eti almasaydım!” demiş.

İkincisi: Bir yemeğe çağırmışlar Hz. Ömer'i. Yine bir hayvan eti varmış. Hayvan zayıf olduğu için, biraz yağ koymuşlar etin içerisine... Hz. Ömer demiş ki:

“—Ne o? “Biz Rasûlüllah’ın zamanında iki yemeği kat’iyyen birleştirip yemedik. Hem et hem yağ, nasıl olur! Olmaz böyle şey.” demiş.

Oğlu:

“—Baba, vallahi kötü bir şey yaptığımız yok. Ama bu bir ikramdır diyerek yaptık. Buyurun!” demiş.

Diyor ki şerhte: Mü’min az yer, artanını fukaraya verir. Hz. Ömer de onu diyor:

“—Birini yerdik, birini sadaka verirdik!” diyor.

Gel de karınlarımızı doyur sen! Gözlerimizi doyur bakalım. Hele buzdolapları şimdi baş belası... Eskiden yemekler ekşiyecek diyerekten bir fakirhane bulur verirdi insan. Şimdi hanımefendi onu saklıyor haftalarca... İyilik mi yani?

Hz. Ayşe’yi bir görmüş ki Rasûl-i Ekrem SAS iki defa yemek yiyor. Yemek dediği de ya hurmadır yediği, ya süttür içtiği. Öyle bizimkiler gibi değil ya.

“—Ya Ayşe! Ne yapıyorsun sen! Karnını dünya mı yapacaksın? Günde iki defa yemek ne demek?”

Bu bana çok acı geldi. Bunun arkasında çok hadisler var. Ziynete gidiyor, binaya gidiyor bunlar böyle birbirini kovalıyor.

Bina yapmak hususunda şimdi azıcık arz edeyim.

Cenab-ı Resul SAS Hazretleri bir gün ashabıyla geçiyormuş bir yerden. Oraya birisi bir ev yapmış. Kubbe denilen yani bizim Anadolu'da Urfa taraflarında gördüm, Arap köylerinde de vardır. Şöyle mahruti evler yaparlar. Üstünün kiremiti de yoktur, altının tavanı, döşemesi de yoktur. İşte kendisini yağmurdan, soğuktan muhafaza edebilecek bir bina. Kubbe diye de tabir edilirmiş o zaman. Böyle bir ev yapmış adam. Bir miktar daha büyük, güzelce miydi nasılsa Resul-ü Ekrem'in gözüne çarpmış. Demiş:

“—Ne bu? Kimin bu?

“—Medineli filan zatın...” demişler.

Efendimiz tabi hoşlanmamış. Bir gün o adam, o evin sahibi Rasûlüllah'ın ziyaretine gelmiş. Dikkat edin kardeşler! İman ile İslam hâlimizin ölçüsüdür bunlar, terazisidir bunlar. Gelmiş adam:

“—*Es-selamü aleyke yâ Rasûlallah.*”

Efendimiz SAS Çevirmiş yüzünü... Adam birkaç defa tekrarladıysa da onun yüzüne bakmamış. Adamın yüzüne bakmayınca adam üzülmüş tabiatıyla.

“—Niçin Rasûlullah benim yüzüme bakmadı. Yahu ne yaptım ben, ne kabahatim var acaba ki Rasûlüllah benim yüzüme bakmadı.” diye ashab-ı kirama sormuş.

Demişler ki:

“—Geçenlerde o senin evini gördü, sordu bize: ‘Bu ev kimin?’ diye. Belki ona darıldı.”

Adam bu sözü duyar duymaz gitmiş, hemen evini yerle yeksan etmiş. “Vay bu ev benim Rasûlüllah’la aramı açacak ha! Bana böyle bir ev lazım değil” diye dümdüz etmiş.

Günlerden bir gün Rasûlüllah oradan geçiyormuş. Yol üzeri bir yer demek ki. Bakmış ev yok orada. Demiş:

“—Hani burada bir ev vardı. Ne oldu o?”

Demişler:

“—Sahibi sezi geldi. Sizden yüz bulamayınca onu yıktı.”

“—Yerhamuhu’llah...Yerhamuhu’llah... Allah ona rahmet eylesin... Allah ona rahmet eylesin!” diye iki defa dua buyurmuş.

Yine bunu ikinci bir hadiseyle izah edeyim:

Hz. Abbas. Evi var tabii. Evinin yanına ek bir oda yapmış, gelen giden misafirlerle otururuz diye.

Cenab-ı Peygamber görmüş:

“—Ne bu yâ Abbas?”

“—Ya Rasûlallah, işte bir ek ilave ettim.”

“—Yık bunu. İhtiyaçtan fazla yık bunu!”

“—Ya Rasûlüllah, satayım da tasadduk edeyim mi?”

“—Yok, onun sadakası da lazım değil, yık!” demiş.

Şimdi şarihlere kalmış iş. Diyorlar ki:

“—Neden Rasûlüllah bu kadar sert davrandı?”

“–Ömürlerini böyle dünyaya harcamasın ümmetim!

Nümune olsun bunlar. Benim hâlime bakın da ibret alın yahu! Ben ki peygamberim. Ganimetlerin hepsi benim elimde. Sarayların en iyisini ben yapabilirim. Fakat şu hayatıma bir bakın benim! İşte odam da meydanda, yatağım yorganım da meydanda, yediğim de meydanda...”

Bir gün Rasûlüllah SAS’in karnı o kadar acıkmış ki, karnı o kadar acıkmış ki yiyecek bir şey bulamıyor. Karıncağızına taş bağlamış, o açlık hissini teskin etsin diye.

Bunlar şimdi çocuklara söylenen bir hikâyeye benziyor. Bir hadise, geçmiş bir hadise. Hangimiz buna tahammül edebilir, buna benzer bir hâl takınır? Dünya bizim olsa Karun gibi, doyacağımız da yok... Karun gibi dünya bizim olsa, yine de doyacağımız yok. Allah bizi affetsin...

Şimdi ekseriyetle görülen hadiseler. Biz orta tabaka. Yüksek tabakanıkini bilmem. Ancak biz orta tabakayla tanışabiliyoruz. Bir de daha aşağı tabaka, zayıf tabaka dediğimiz kimselerle tanışabiliyoruz. Bu üstün tabakaların hâlinden haberimiz yok. Fakat şu orta tabaka dediğimiz kardeşlerimizin hâli bile çok bize teessüf verici bir acı halinde. Çünkü o mobilya denilen süs ve saltanatın önüne geçmenin imkânı yok... Herkes haddinden böyle çok yukarıya taşmış şekilde. Borçlara da gark olarak süs ve saltanattan kendisini kurtaramıyor.

E bu Peygamber SAS'in bize talim buyurduğu hayatla bu hayat uzlaşır mı, barışır mı yani. Barışır mı? Bugün televizyon bir dert.

“—Bir ihtiyaç” diyor adam. Ona şu kadar para veriyor, binasının üstüne de bayrağını çekiyor.

Akşam biz de seyrettik de üzüldüm. Üzüldüm yani. Hem seyrettik hem üzüldüm. Neden? Olacak olmayacak her şey apaçık orada. Senin gözünün önünde. O kız ondan ders alıyor, hanım da ders alıyor efendim çocuk da ders alıyor, sen de belki ders alıyorsun. Ne lüzumu var bunların yani. Ne ihtiyaçtır, hangi ihtiyaçtır bu? Bugünün zamanının ihtiyacı. O süslenen şeyleri sen de öğren bakalım. Ah aziz kardeş ne kadar acı!

Adam bugün Ay'a gidiyor değil mi gözünüzün önünde. Ay'ı da aştı başka yerlere gitmeye çalışıyor şimdi. Aşacak, yarın belki Ay'a sahip de olacak. Her neyse ister olsun ister olmasın.

Fakat şöyle bir ilim ortada ki şimdi bugün. Adam o kadar hesap yapabiliyor, o kadar işini yürütebiliyor ki; atıyor burdan makine, oraya dakikası dakikasına düşüyor. Yani bu kadar ince hesaba vâkıf. Dünya işlerinde de böyle ince hesaplara vâkıf. Sen onlardan ders alacağına, sen onlardan ders alacağına... Bak şimdi bir Japon milleti var, geçen bir defa daha söylemiştim, ondan da ders almak lazım.

Ama bugünün çocukları çok becerikli. Ben evde sabahleyin Japonlardan bahsetmiştim. Bizim kız dedi ki ufak torun:

“—Dede onların memleketleri depremlı... Onun için bina yapamıyorlar.” dedi.

Hasbuna’llahi ve ni’me’l-vekil... İtirazı hemen kondurdu. Canım hareketli memleket, zelzele çok, bina yıkılır ama içindeki mobilya yine mobilyadır. Yıkılırsa ne olacak? Buradan kaldırır öte tarafa götürürsün. Eşyaya tenezzül etmiyor onlar...

Şimdi bizim Zeki var. Arkadaş. Gitti geldi de oradan bir şey getirdi bize. Fotoğraflar filan getirdi. Oradaki en mühim tüccarın da evine misafir olmuş. O hali bize duyurdu da çok üzülüyor. En büyük tüccar, “Vehbi Koç onun yanında hiç kalır.” diyor. Öyle bir adammış.

Davet etmiş evine. “Hiçbir şey yok evinde” diyor. “Mobilya namına hiçbir şey görmedik evde” diyor. Gayet basit. “Efendim çatal, kaşık, bıçak arama...” diyor. “Hanım geldi. Odanın ortasında bir ateş yaktı. Yapacaklarını yaptı orada. Bir masa var. Düz tahta, onun üzerine koydu. İki tane de sopa getirdiler, çubuk. O çubuklarla yenecek bu yemek.”

Demiş ki;

“—Yok mu tabak, çatal, kaşık, bıçak böyle bir şeyler sizde?

“—Yok. Biz öyle çatallara, bıçaklara, tabaklara para verecek olursak bugün Avrupa’yla yarışamayız. Bak bugün onları geçmek üzereyiz. Amerika bile bugün bizim karşımızda bocalıyor.” demiş.

Niye? İktisattan. İktisadı hâkim kıldıklarından. E sen yüz lira kazanıyorsun, yüz lira yersen bir şey kalmaz elde. Bin kazanırsın, bin yersin elde bir şey kalmaz.

İktisada riayet etsen, memleketin zaruri ihtiyaçları bugün gözümüzün önünde. Efendi! Bunu söylemeye gerek yok. Memleketin zaruri ihtiyaçları bugün gözümüzün önünde. İğne gibi değil de ok gibi batıyor yahu. Kimse bundan da mütenebbih olmuyor. Hep saltanatta, zevk-ü sefada işimiz. “Ama batacakmış, batsın varsın. Bana ne!” diyor. Gemide bir delik açılmış, oradan su içeriye giriyor. Bu gemiyi batıracak. “Kapayalım bu deliği.” “Yok yok, benim neyime lazım. Batarsa hep beraber batarız!” diyor. Yani bu sefahat, bu zevk bizi o tarafa doğru sevk ediyor.

Efendimizin bunlara engel olmasının sebebi; ‘vücutlarınız zayıf olsun da imanlarınız kavi olsun’ diyedir. Vücutlarınız semiz olur ama imanlarınız zayıf olduktan sonra o semizliğin ne kıymeti var ya! Âleme esir olduktan sonra sen istediğin kadar semiz ol. En nihayetinde semiz hayvanları yiyorlar. İşte o kadar. Yenir gidersin.

Allah cümlemizi affetsin. Tevfikat-ı Samadaniye’sine mazhar etsin. Çok düşünüp, çok ince eleyip İslam’ın yardımcısı, İslam’ın müzahiri olmak lazım. Ona da el birliği lazım.

Akşam bir yere gittik de orada kitap okuyorlar. Dinledik. Kitaptaki bahis de müslümanların kardeşliği, birbirlerini sevmesine aitmiş. Güzel şeyler. Ben deyiverdim ki

“—Bu kitapta bu laf. Bir de sen söylüyorsun biz dinliyoruz. İçimize bundan hiçbir zerrenin bile aktığı yok. Eh işte kitap yazmış sen de söylüyorsun. Boş. Faydası yok yani. Boş değil de. Faydası yok. Çünkü bir kulağımızdan giriyor bir kulağımızdan çıkıyor. Belki girmiyor bile. Belki girmiyor bile.”

Sebebi zevk, sefa, şehvet emsali gözlerimizi karartmış, kulaklarımızı da tıkamış. Hiçbir şey görececek, duyacak halimiz de yok. Allah affetsin, Tevfikat-ı Samedaniye’sine mazhar etsin.

Onun için Cenab-ı Hakk’ın bize verdiği çok büyük kuvvetler var. Çok büyük kuvvetler var. O kuvvetler. Allah-u Teala’ya dayanıp, Allah-u Teala’ya dayanıp, arkamızı ona verip, elimizi açıp da “Ya Allah!” desek kâfi ya. Ona dayanıp “Ya Allah!” desek kâfi.

Fakat onu da yapabildiğimiz yok. “İşte Hocaefendi namazımızı kılıyoruz ya!” Kılıyoruz işte Allah kabul etsin. Alışmışız anamızdan babamızdan buna. Bıraksak bırakamayız. “Bırak” deseler bırakamayız. Fakat o Rasûlüllah’ın zamanındaki müslümanın kıldığı namazı kılacak duruma gelmemiz lazım. Pişmemiz lazım, olmamız lazım. Bu pişmişliği, olgunluğu Cenab-ı Hak cümlemize lutfetsin, ihsan etsin de bizi de kâmil, salih, olgun bir mü’min olarak ahirete göçen bahtiyar kulları arasına kabul buyursun.

Yoksa herkes yaşıyor işte. Gavur, müslüman hergün sel gibi insanlar ahirete göçüp gidiyor.

Ama iman ile göçen acaba kaç kişi var? İman ile göçen acaba kaç kişi bulunuyor?

İnşallah gelecek dersimizde de bu (*El mü'minu yekülü fi nian vahid. El kafiru yekülü fi sebati emai*) Hadis-i Şerif'inin izahına devam ederiz. Bak bunların ravilerini bir okuyuvereyim

Taberani, Ahmet ibn-i Hanbel, Buhari, Müslim, Tirmizi, İbn-i Mace Hz. Ömer'den ... Ahmet İbn-i Hanbel Daremi, Müslim Cabirden Taberani Hz. Enes'ten

Ne kadar kuvvetli bir hadis yani. Ne kadar kuvvetli bir hadis. Ama burada yazılı. Biz sabahleyin şimdi yağ, bal, reçel, zeytin efendim süt, kaymak, yağ hepsi içinde bir güzel doyuruyoruz karnımızı. Kızarmış ekmekler, börekler, çörekler oh! Öğlen oluyor;

“—Ne yiyeceğiz?

—Sabah bu kadar yedin, yetmez mi?

—Yetmez.”

Bir de öğlene tavuğudur efendim etidir, yağdır, balıdır yine pilavıdır milavıdır yine. Bir de öğlen. Akşam olur işte “akşamlık ne var?” İşte şu lazım bu lazım bir de akşama... Bir de yatarken oldu muydu dokunma keyfimize. Meyveler de ona göre hazırlanmış.

Eskiye gitme. Çocukluk devrimizde bizim bunların hiçbirisi yoktu. 50 seneden 60 seneden beri Cenab-ı Hak ne refah verdi Ümmet-i Muhammed'e. Fakat bu refahın kıymetini bildiğimiz yok şimdi.

Bununla ancak cesetlerimizi besliyoruz. Yağlan bakalım orada kurtlara. Bu ceset kurtların malı. Yarın mezara kondu mu kurtlar çökecek bunun başına, tatlı tatlı yiyecek. Rahat rahat oh beslenecekler orada. Ya!

Onun için aziz kardeş; bu canı beslemek, bu bedeni beslemekle beraber asıl beslenecek olan candır can. Sonra gönül de, kalp de, ne dersin de. Bu canı beslemeyi Cenab-ı Hak bize nasip etsin.

Onun için o Cüneyd-i Bağdadi'nin sözünü hiç unutma!

“—Sen hacıya gittin mi?”

“—Gittim efendim.”

“—Ne yaptın orada? Tavaf ederken esrar-ı ilahiyi gördün mü?”

“—Yok! Nereden göreceğim ben. Kör göz ne görür?”

Halbuki o kör dediğin gözlerde de bir irfan var yine ayrıca.

“—E! Arafat'ta Hakk'ı gördün mü? Hakk'ı müşahede ettin mi?”

Hangi gözle hakkı müşahede edeceksin? Hak, her yerde görülür ya! Gözü olan insan burada da hakkı görür, Sibiry'a'da görür, kutuplarda da görür, dünyanın başka tarafına da gitse yine görür.

Niçin? Allah sana o gözü verince bakarsın; “Bu icat kimin malı olur, kimin hüneriyle olabilir

bu icat?” Sen ne gideceksin başka yerlere, kendine bak. Ufacık bir bebeği Allah-u Celle ve A'lâ şu ana rahminde ne güzel tasvir etmiş yahu!

هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ

(آل عمران: ٦)

(Hüve'llezî yusavviruküm fi'l-erhâmi keyfe yeşâu) “Rahimlerde sizi dilediği gibi şekillendiren odur.” (Âl-i İmran. 3/6)

Seni istediği gibi yapıyor Allah. Kendi istediği gibi göz, kulak, bütün endam... Ufacık bir bebek ana rahmi içerisinde pek mükemmel bir şey. Sonra o geliyor bu dünyaya, ne Allah tanıyor ne peygamber...

Onun için ne güzel o Hz. Ali Efendimiz'in sözü:

“—Sen o kadar büyüklükte insansın ki, şu kadarcıksın ama bütün kâinatı Cenab-ı Hak dürmüş, senin içine koymuş. Kâinat sende, sen oraya ne bakıyorsun? Ay senin içinde, güneş de sende... Sen onu ara bul. Allah da sende... Allah'ı başka yerde ararsan bulamazsın. Kendinde arayacaksınız Allah'ı”

Bütün sofiyyun bunda ittifak etmişler. Git aya, git aydan sonra nereye gidersen git. Geçenki vaiz efendi ne güzel anlatıyor; Ay ile kâinattaki yıldızlar milyarların üzerinde... Milyarların üzerindeki mıntıkları senin geçip de Allah'a gitmene imkân mı var? Bulunabilir mi o?

Ama kendine gel de Allah de! Allah'ı bul.
Çünkü “Ben sizinle beraberim!” diyor.

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ

(الحديد : ٤)

(*Ve hüve meaküm eyne mâ küntüm*) “Nerede olursanız olun, Allah sizinle beraberdir.” (Hadid, 57/4) buyruluyor.

“—Sen neredeyse ben sizinle beraberim!” diyor. Allah sizinle olunca sen kiminlesin? Sen de Allah’lasın.

Öyleyse kendine gel de, Allah-u Teâlâ’nın sana verdiği hesapsız nimetlerin kadrini, kıymetini bil. Bunları Allah’ın istediği yere harca! Allah’ın sevgili bahtiyar kulu olarak, ‘Allah... Allah...’ diyerek bu âlemden çekil git!

Allah cümlemize bu devleti, saadeti lütf u ihsan buyursun...

Li’llâhi’l-fâtihah!

Mehmed Zâhid KOTKU

26. 03. 1972 - İskenderpaşa Camii

[Bütün Mehmed Zahid KOTKU/ Hadis](#)

[Derslerine PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü